

JÓKAI ANNA: MENNYBŐL AZ EMBER

Elmélkedéseket, emlékezéseket, köszöntőket, rádiós kisesszéket olvashatunk Jókai Anna legújabb könyvében. Többségükben alkalmi írásokat tehát: de ugyan mi lehetne ennek az alkalmiságnak az ellenpontja? Mi lehetne a másik fajta írásmód? A lényegi, a belülről fakadó, a spontán, a bölcséleti? Hiszen éppen ezek a tűnődések járják át mindenestül a *Mennyből az ember* írásait, csakúgy, mint a *Perc-emberkéek dáridója* című kötetet (1996), amelyhez oly közel áll a mostani gyűjtemény. Alkalmiság és lényegiség forr össze az itt olvasható írásokban is, melyek három csoportba rendeződnek: a kötetcímet viselő ciklus etikai, lélektani, történelmi, irodalmi tárgyú tanulmányokból áll: ezekben a főtémává emelt tárgykör szélesebb, érvelőbb, részletesebb kidolgozásban részesül; a Szolgálat kortárs alkotók alakrajzait sorakoztatja fel; a Vársáni levelek eredetileg a rádióban hangzottak el, s kiindulópontjuk rendszerint valamely mindennapi helyzet, átlagos jelenség, jól ismert fonáság.

Mindennapi, átlagos, jól ismert: nos, ezek a szintén átlagos jelzők semmi lényegeset nem árulnak el Jókai Anna meditációinak jellegéről, kivált pedig irányáról. Mert ez a jelleg és irány bizony közös az író által ihletőknek és mestereknek tekintett Hamvas Béla, Kodolányi János és Várkonyi Nándor gondolatvilágát taglaló, elmélyült tanulmányokban és — mondjuk — az időjárásról, a kéretlen és hiteles tanácsadásról, a közlésmódjaink túlhabzásáról szóló jegyzetekben — és természetesen a pályatársakat méltató, remekművi kisportrékban. A könyv minden mondatának megvan ugyanis az a mélységélessége, az a többdimenziós távlatossága, amely Jókai Anna olvasóinak régtől fogva ismerős lehet. Az ő meditációi mindig egyszerre szólnak választott témájáról, és egyidejűleg valami egészen másról; pontosabban ugyanarról egy másik megvilágításban, egy másik vonatkoztatási térben, egy másik kontextusban. Ez a kontextus nem merő szövegvilág, hanem maga a világ, amely egy szellemi törvényrendszer közege; a valóság itt megvalósulás, a világló bizonyosság színtere. Jókai Anna ennek a megismert tapasztalatnak a megismertetésén dolgozik, s hogy mekkor hatással, arról *Ne féljetelek* című, 1998-ban megjelent, nagy esztétikai, etikai és

bölcséleti erejű regényének különlegesen széles körű (az irodalmi szakma határain messze túllépő) fogadtatása tanúskodik.

S hogy mi ehhez a módszere? Az, hogy távol tartja magát közéletünk, közgondolkodásunk, közvélekedéseink makacs és egyoldalú (de *legföljebb* kétoldalú) antitéziseitől. A jelzett távol tartás Jókai Anna elemzéseiben részint az egymással egy szinten ellenségeskedő eszmék és szokások pontos leírásában valósul meg, részint pedig a mindkettő(k)nek fölébe emelő tájékozódásban, mely megjelöli a harmadik utat. Ez a harmadik út azonban máshonnan és máshová vezet: a kettő vízszintes tusakodása helyett a *Három* függőlegese ez, amelynek reményteli bizonyossága Jókai Anna azonos című könyvében összegződött először, s azóta is áthatja művészetét és gondolkodását egyaránt. (*Belvárosi Könyvkiadó, 2000*)

BÁRDOS LÁSZLÓ

FERENCESEK A FELOSZLATÁS IDEJÉN

Az egyik ferencesnek vágta oda az egyik ávós: „*Te meztelen Krisztus, hol hagyta az ingedet?*”. Ez a címe a dokumentumkötetnek, amelyet Kármán Peregrin állított össze a ferencesek elhurcolásáról, internálásáról, azokról a közösségekről, amelyeket nem érintettek az intézkedések, illetve a Kapisztrán Szent János Provincia további történetéről. A könyvet gazdag képanyag és a ferencesek határon túli sorsára való kitekintés teszi teljessé.

Tizenegynéhány éves voltam az események idején. Napjaim nagy részét a budai ferenceseknél töltöttem, Achilles testvér apai irányításával. Azok egy részét, akik a könyvben szerepelnek, ministránsként ismertem, legerősebben az itt nem említett Szabó Szerénhez, a kiváló és indulatos lelkipásztorhoz kötődtem, akit tudomásom szerint kimenekítettek, s később Tamás Alajoshoz, a küzdelmes sikereket megért szerzetes-zenészhez, aki Buda ostrománál nem kis hősiességről tett tanúságot.

A gyűjtemény legérdekesebb, megrendítő emlékezését Schneider Vencel írta a ferences püspök, Zadravec István börtönben szenvedett éveit utáni életéről, magányáról, elhagyatottságáról. Ebben a részben az ötvenes-hatvanas esztendőök hazai katolikus egyházának minden fájdalmas ellentmondása felszínre